

נחלתנו

ידיעון שבועי של מכון "נחלת צבי"

גליון ת"ר [600] - פר' עקב - כוח"ט - תשפ"ה

שירו לה' שיר חדש, תהילתו בקהל חסידים וגו'

אנו מגישים בהתרגשות את

'נחלתנו' - הגליון ה"ש מאות"

אל תקרי שש מאות אלא שש מאות!

בשבח והודיה לשי"ת על העבר המפואר

ובתפלה ובקשה על העתיד אי"ה בס"ד

"ונח בן שש מאות" (בראשית ז, ו)

נייחא לעיילא - לקדושים בגנזי מרומים ששפתותיהם דובבות ב'נחלתנו',

ונייחא לתתא - לדובב אותם כאן בעלוני 'נחלתנו'.

ואומר: 'יבחר לנו את נחלתנו'

[ג] בגליון תקצ"ח-ט. דנו באריכות מדוע אין כתוב (במד' כו, כג) 'לתולע' בבני יששכר. יש לציין דבר פלא שבאור החיים הק' (פרשת פינחס ד"ה בני יששכר) כתב בתו"ד ואומרו לתולע וגו'. האם ניתן לומר שבס"ת של האוהחה"ק היה כתוב 'לתולע'?

[ד] בגליון תקצ"ט בתגובות (ח, או"ק א'), במענה לשאלתי על-אודות דברי המשך חכמה, על הגמ' בסוף קידושין. ניחא מה שתירץ הכותב הנכבד אם ה'משך חכמה' היה כותב זאת בלשון ספק, אבל מניין לו לכתוב זאת בוודאות, בגלל שהיתה לו תמיהה על דברי רבי עקיבא? ועוד אם נלך על דרך זה, ניתן גם לשאול ממה שמופיע בסוף מסכת מכות, שרבי עקיבא שחק. לכאורה למה רק הוא שחק ולא אחרים?

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[ב]

בקינות לתשעה באב, קינה ל"ט המתחלת " ציון תקונני עלי ביתך אשר נשרף" וכו', איתא: ציון תקונני וכו' אל המערה לכי, צרחי במר ובכי ענו בניך בנותיך וניניך, שרה כשמעה לקולך, גם מבכה עלי בנים אשר נשבו אל כל שכניך, רחל ולאח בכו, בלהה וזלפה הלא קוננו, וקראו בקול, מחי בפניך, כי האלקים הלא לנצח ולא יזנח, כי תקוה היא, ורוב שלום לבניך. מקור הדברים באיכ"ר (פתיחה כ"ד), שהאבות והאמהות בכו וקוננו על חורבן בית המקדש.

מי יודע ומי מכיר?

[א]

[א] איתא בספה"ק בעש"ט עה"ת (פר' ואתחנן אות א', בשם ספר 'מנחם ציון' בהוספות לפר' יתרו) וז"ל: ואתחנן אל ה' וגו' אד'נ'י וגו', אמר הבעל שם טוב זלה"ה כי נקרא אד'נ'י מלשון אדנים. עכ"ל.
מי יכול לפרש ולפשר את דבריו הק'?

[ב] בשו"ע או"ח (סימן ק"י סעיף ד') נפסק: היוצא לדרך יתפלל וכו' שתוליכנו לשלום. ובמשנה ברורה ס"ק י"ז, כתב זה לשונו: הנפטר מחברו אל יאמר לו 'לך בשלום' אלא 'לך לשלום'. עיין שם.

ולפלא שבחצרות קודש רבים, שמלווים מנהיג העדה, מזמרים הפסוק בישעיה (נה, יב) "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון". מדוע מזכירים בעת פרידה דווקא ניגון במלה "בשלום"?

ומה שאמר יעקב אבינו 'ושבתי בשלום אל בית אבי'. בספר 'תמימי דרך' מהרה"ג פינחס זעליג שווארטץ (קליינווארדיין תש"א) עמ' ח-ט. מביא תירוצים רבים. אבל בפשטות אין להזכיר את המלה "בשלום" אלא "לשלום".

מהבעש"ט הק' זי"ע, שקיבל מרבו אחיה השילוני, שמוט"ו באב עד ר"ה, שכמספר הפעמים שכל אדם מברך את חברו בכתיבה וחתימה טובה, יהיו לו מליצים טובים בשמים שילמדו עליו זכות כשיגיעו ימי ר"ה, בהם כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. וסיים הרה"ק מקאמארנא זי"ע, ואני הוספתי כי "חמשה עשר באב" גימטריא "כתיבה וחתימה טובה". עכלה"ק.

הידעת!?

[א]

גודל קדושת אדונו מרן המהרש"א זצ"ל

[א] בספר אמרי פינחס השלם (ח"א, שער סדר היום אות קנג) מובא שמרן הבעש"ט היה מעיין לפני השניה ברמב"ן או במהרש"א עין יעקב. ע"כ.

[ב] בספה"ק 'שארית ישראל' מהרה"ק מווילעדניק זי"ע (שער התקשרות דרוש ו מאמר ב') כתב כי הבעש"ט נבג"מ שיבא את המהרש"א ז"ל עד מאד בגודל צדקתו עד שאמר שאם היו העולם יודעים מזה, היו לוחכים ואוכלים את העפר שעל גבי קברו (עי' סנהד' מז: ובפרש"י ד"ה לאישתא, גבי קבריה דרב. המג"ה), ולכן עשה ג' ענינים בספרו: ויש ליישב בדוחק, ודו"ק, וק"ל, לרמוז וכו'. ע"ש.

[ג] עוד מובא בספה"ק 'שארית ישראל' הנ"ל (שער הזמנים, דרוש לסוכות מאמר א') וז"ל: ...אמר בשם הבעל שם טוב, שכל החיבורים שהיו עד המהרש"א ועד בכלל, היו ברוה"ק, וכיון שהם ברוח הקודש הם תורה עצמה, ואמר שרק הגילוי הוא ע"י רוח"ק, אבל כיון שנתגלה ונעשה תורה, באמת תורה בעצם גבוהה יותר מרוה"ק, וכיון שהוא תורה אפשר לפרש על פי פרד"ס (ראה זוהר ח"ג רב, א). גם החיבורים שאחר המהרש"א יש בהם שהם ברוה"ק, ויש שלא ברוה"ק.

מכל מקום כיון שנתקבל החיבור אצל בני ישראל, הגם שאינו מקובל אצל הכלל כי אם בפרט הנקרא בשם צבור, ממשיכין כח רוח"ק בחיבור זה, רק שלא יהיה נגד רצון הבורא יתברך, ח"ו. וד"ל.

[ד] בספר 'מזכרת גדולי אוסטראה' מרבי מנחם מענדיל ביבער מאוסטראה ז"ל (נדפס בארדיטשוב תרס"ז), בערכו על המהרש"א (סי' יב) כתב וז"ל: ומראש מקדם נהג המהרש"א ישיבתו הרמה בק"ק פוזנן כל ימי חייו חמותו הגבירה מרת אידיל, שהחזיקה אותו ואת כל בני הישיבה מכספה בערך כמו עשרים שנה, משנת שס"ה עד שנת שפ"ה, וזכתה שקוראים את המהרש"א על שמה, רבי שמואל אידילס, ולפעמים חתם על שמה על התקנה שנעשתה בלובלין בשנת ש"ן, שהתאספו ראשי ומנהיגי הועד דארבע ארצות פולין לחוק את התקנה שנעשה [בשנת] שס"ז בלובלין ביריד גראמניץ, שלא ישתדל שום

וצ"ע למה דילג הפייטן ולא נזכרה שם רבקה אמנו שגם היא בכתה וקוננה על ביהמ"ק הנשרף. וכן תמיהני בסוף קינה כ"ו (שגם היא מיוסדת ע"פ איכ"ר הנ"ל), דאיתא בה: "קול בכי לאה מתופפת על לבביה, רחל אחותה מבכה על בניה, וזלפה מכה פניה, בלהה מקוננת בשתי ידיה". ודילג הפייטן ולא נזכרו שרה ורבקה. [נתקבל מהרב שמחה פינחס שטראהלי]

[ג]

איתא בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' וירא, עמ' קנח, א). וז"ל: שמעתי בשם ש"ב מהר"י משל אחד [בענין המשמרות שניתקנו] למלך שהיו לו מדינות. פעם אחת ביקש לחקור אם הנה באמנה אתו, ובחר אחד מעבדיו עם כמה חיילות שילכו למדינות ולומר שהוא מורד במלך, אז יבחנו מי הם שיתקרבו אליו ומי שילחמו במלחמה כנגדו, וכך עשה, ולכד כמה מדינות, והיו מדינות שעשו משמרות לשמור פתחי העיר נגד המורד, שלא ילכוד את המדינה, וינשו משמר פלוני ביום פלוני, וכיוצא בזה, והגבור מהם יהיה בפתח המדינה להבין מקול הקריאה אם ניגש השונא למדינה. והנה נמצא בהם חכם אחד שנתן לב להבין הדבר, איך אפשר שיתן המלך הגדול מקום לעבד נבזה למרוד בו עם מעט מזעיר חיל, אין זה כי אם לנסות בו המדינה, והלך זה החכם ודיבר עמו תחנונים ומלט העיר והמדינה בחכמתו.

והנמשל מובן כי היצר הרע שהוא מורד באדונו בכוונת הבורא, שיראה מי שיתקרבו אליו ומי ילחום כנגדו, והאיש המשכיל יבין בכוונת היצר הרע לשם שמים לעשות רצון הבורא, בתחנונים ידבר רש עם המורד שכוונתו לעשות רצון השם יתברך, אם כן הפרד מעלי וכו'. ע"ש וינעם לך (המשל הנ"ל מוזכר עוד פעם בפר' ויקהל בלשון משל ששמעתי וכו'. ומובא בספר בעש"ט עה"ת פר' בראשית אותיות קמא - קמג).

נפשי בשאלתי, על מי הכוונה ש"ב מהר"י שכתב התולדות הק'?

תגובות המערכת: יש לציין שבספר בעש"ט עה"ת פר' בראשית (אות קמג, בהערות 'מקור מים חיים' אות קכה) כתב וז"ל: בהשקפה ראשונה נראה שנתהפכו כאן האותיות והתיבות בדפוס ובמקום שנדפס ש"ב מהר"י צריך להיות מהר"י ב"ש (ר"ת רבי ישראל בעל שם המעתיק) כי בכל הספר לא הזכיר מש"ב זה כלום, והגם שהוא יוצא מן הכלל שכותב תמיד מורי, יש גם יוצא מן הכלל וכו'. עכ"ל. ע"ש. - לכאורה הוא פלאי, והשאלה במקומה עומדת.

[ד]

פנינה יקרה בלתי ידועה ומפורסמת

מובא בקובץ "הבאר" (שנה ט"ו כרך ראשון ושני, עמ' מ"ז במדור "מעין מים רבים" אות ב') וז"ל: מפי הרה"צ מרי"ם [רבי יעקב משה] מקאמארנא זצ"ל קיבל מהמגיד הק' מטריסק זי"ע שקיבל מזקנו מטשערנוביל זי"ע, שקיבל

מעניינא דיומא!

נתקבל מהרב מרדכי גנוט בעל לוח 'דבר בעתו'

[א] אהבת חסד (ליומא דהילולא, עש"ק כא באב): מרגלא בפומיה דההק"ר א מבעלזא זצ"ל: תקופתנו אינה כימים שלפנינו בהם קיימו רבים את מצות הכנסת אורחים בגוף ממש, לארח ולהלין בבית חלכאים ונצרכים, להאכילם מפריים ולהשביעם מטובם. כיום מצויים בתי-תבשיל ובתי-מחסה ולמעשה כמעט שאין לך עני בישראל שאין לו קורת-גג לחלץ עצמותיו. גם אופי המארחים השתנה וקשה לבקש מ"עמך" שיאותו לארח עני פוחח בלבוש מהוה בדרך הכנסת אורחים של פעם. גם קיימים "מסכנים" הנדבקים לבית פלוני, כאשר ידבק האזור במתני איש, והדבר גורם מבוכה לבני הבית, וכדומה. אך מצוה זו מה תהיה עליה? ברם, נהג אדיב, שבחורף ובחורב, עוצר לממתינים בתחנות וכל גופם משווע לרכב שיביאם מהרה למחוז-הפצם על משאם, מקלם ותרמילם, מוגנים ממטרות-עוז בימות-הגשמים ומשמש קופחת היוצאת מנרתיקה בימות-החמה, ולמרות שמאריך מעט את דרכו, אינו מתקצף, וכולו סבלני, למלא משאת נפשו בסבר פנים יפות, שכן באמת אין חשש פן הלה "ישאר לנצח" ברכבו, שהרי עוד מעט קט יצא בכבודו ובעצמו בלא עוררין... הוא הוא מכניס - אורחים אמיתי בדורנו... אשריו ואשרי חלקו.

[ב] קריאת התורה: אע"ף ששבט לוי אינו נזכר במעשה העגל דנן, ראוי לקרוא את פר' העגל (עד רביעי) ללוי, כבפר' תשא (ר' בה בלוח "דבר בעתו". הע' ההחרביוה"ו) ~ עד כה לא מצאתי התייחסות אם קריאת פרשת העגל היום, נחשבת כ"מעשה העגל" הראשון שבפר' תשא שנקרא ומיתרגם, אם כ"מעשה העגל" השני הנקרא ואינו מיתרגם (ר' כנ"ל). ממנהג כינוי שבת זו (ר' כנ"ל) נראה שנהגו בה מנהג "מעשה העגל" השני. תדע, כשם ש"מעשה העגל" השני תואר בפי משה לאהרן, כך גם בפרשתנו משחזרו משה לישראל.

[ג] חמירא סכנתא מאיסורא: בחוף הנפרד ראיתי אנשים המזלזלים בהוראות המציל, והוא זלזל חמור במצות "ונשמרתם מאד לנפשותיכם". והרי קבעו חז"ל "חמירא סכנתא מאיסורא" ... מלבד גרימת חילול ה', ח"ו, שנגרם אם לא מצייתים להוראות הגיוניות שענינן פיקוח נפש. ביום אחד בלבד, בו הייתי בים, הצילו המצילים שבעה אנשים מטביעה!! אותו יום היה דגל אדום. דוגמא בה נוכחתי: לעת-ערב, הודיע המציל שעל כולם לצאת מהמים כי הוא סוגר את התחנה. לתדהמתי אין קול ואין עונה, רבים נשארו. היה אפשר לספור יותר ממאה איש שנשארו במים בלי פיקוח. איזה היתר יש לאנשים להכניס את עצמם למקום סכנה [ולגרום חילול ה']?

רב בישראל להשיג את הרבנות ע"י ממון, חתם המהרש"א "הק' שמואל אירלש ב"מ יהודה הלוי". עכ"ל. ע"ש.

[ה] אבל בספר 'אמרי פינחס' (ח"א עמ' רפ שער התורה אות קלא) כתב וז"ל: מה שכל העולם אומרים על ספר מהרש"א שהוא ר"ת מו"ה שמואל איירליס, היא טעות גמורה, כי הוא ר"ת מו"ה שמואל אליעזר, ככתוב בהקדמה. וספר לי הרב הגדול מו"ה אברהם דוב מחמעלניק זי"ע שהוא היה בעיר ששם קבורת אמו של מהרש"א, וצוה לקרות על המצבה, ונכתב שם גיטל. והוא מחמת הלומדים בפלפולים של הבל הורידו אותו לעלמא דנוקבא, ומעת שאמרתי דבר הנ"ל פסקו רוב העולם לומר מו"ה שמואל אירלש, כדהוה מרגלא בימים הראשונים בפי כל העולם, רק סתם מהרש"א. עכ"ל.

ומציין שם (בהע' עא) שמקורו הוא מספר 'חכם הרזים'. ומוסיף שם שבאמת לשון זו אינה בכתה"י וגם לא במדרש פינחס, וכנראה היא הערה שכתב מאן דהו על גליון מדרש פינחס ונכנסה בטעות לתוך "חכם הרזים.. מי יודע להסביר הדבר?

[ב]

איתא בספר 'מנחם ציון' מהרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע (דף צב, סעודת אדר"ח אייר), וזל"ק: סגלה לומר פסוקי מלאכת המשכן לפני התפלה, ויעלה לו כאלו בנה משכן. עכ"ל.

ובספר 'קול יעקב' מהרה"ק בעל 'מלא הרועים' זי"ע (פר' ויקרא, עה"פ ויקרא, ד"ה או יאמר) כתב וז"ל: מ"ש ממורי מהר"מ מפריסטיק, שהיתה הנהגתו תמיד לומר פרשת ציווי המשכן קודם תפלתו, וכיון בזה להמשיך לעצמו בחי' משכן להתפלל אח"כ בתוכו, כי כל העוסק בתורת עולה וכו' (מנחות קי). ובפר' בהעלותך (שם עה"פ ובנסוע המשכן, ד"ה א"י) כתב וז"ל: עפ"מ שראיתי ממורי מהר"מ מפריסטיק, שכשאינו יכול להתפלל אומר פרשות המקדש (א"י פשר תי' זו. האם אכן כוונתו לפסוקים במלכים א' או בסוף יחזקאל? ושמה אך סירכא דלישנא בעלמא הוא. המגי"ה) והמשכן, ועי"ז מוריד [אליו] קדושת המשכן. והיה יכול להתפלל [בו]. עכ"ל.

אגב: ראוי לציין למש"ך בספה"ק 'אהבת שלום' (ר"פ שלח) וזל"ק: ...ולכך תיקנו לומר לפני כל תפילה "הריני מכוון את לבי נגד ארץ ישראל, ומשלח תפילתי אליה, וממנה להר הבית, ומהר הבית להיכל, ומהיכל לבית קדש-הקדשים". עכ"ל.

המדור "תגובות" נעדר מגליון זה.

בגין ימי "בין הזמנים".

ועמכם הסליחה.

(י.י.פ. ירושלים. מכתבים למערכת, "המודיע", אדר"ח אלול. תשנ"ג).

[ד] **עצה טובה:** האם החכמה עיניה בראשה להורות לטף להתעסק בשעות הפנאי בהכנת "כוכבים", שרשראות וקישוטים אחרים לסוכה. עומס ארבעת הימים (והשנה: אך כיומיים ומחצה...) שבין עשור למלוא, אינם מותרים פנאי ופינת-בית ראויה לכך.

[ה] **החל מיום כ"ז באב, לימוד מס' ר"ה, יומא וסוכה מיום כ"ז באב - עד לסיומן בעתן ובמועדן!:** מס' ראש השנה מונה 34 דף, מס' יומא - 87 דף, ומס' סוכה - 55 דף. כך, שאם נתחיל ללמוד החל מיום כ"ז באב, דף אחד ממס' ר"ה, דפיים ממס' יומא, ודף אחד ממס' סוכה - בכל יום - נסיים ביום א' דר"ה את מס' ר"ה. בעיצומו של יוהכ"פ - את מס' יומא, ובחג שמחת תורה - את מס' סוכה. כמות הדפים הנלמדת בכל יום תרד כמובן בהדרגה. בימי חודש אב-אלול (מאן דמוסיף - יוסיף חיים. המג"ה) - ילמדו ארבעה דפים ליום (אחד מר"ה, שניים מיומא, ואחד מסוכה). מר"ה עד יוהכ"פ - שלשה דפים ליום (ממס' יומא וסוכה). ומיוהכ"פ ואילך - הימים שטרודים בהם במצוות - דף אחד בלבד (ממס' סוכה). אם קשה ללמוד 4 דפים ביום, ניתן לפצל את מס' יומא לשנתיים, וללמוד הימנה רק דף ליום. שנה אחת ללמוד מדף ב. עד מג, ושנה שניה מדף מג: עד סוף המס', כך שהלימוד המירבי יהיה רק 3 דף ליום. תכנית לימוד זו מיועדת כמובן לאלה שעתם בידם, המסוגלים להוסיף על מסת לימודם גם סדר לימוד זה. ולמותר לציין שהוא מדרכי התשובה, כדאי' במדרש (ויק"ר פר' כה, א) 'אם נכשל אדם בעבירה, חייב וכו', מה יעשה ויחיה? אם היה ללמוד לקרות דף אחד - קורא שני דפים, ואם היה ללמוד לשנות פרק אחד - ישנה שנים'. יצוין, שאלה שלמדו בתכנית זו בשנים קודמות, העידו על חגים מרוממים ונפלאים שהיו מנת חלקם, לאחר הכנה רוחנית נאותה של לימוד כל המסות בעניני החגים. אף בני המשפחה

היו שותפים להתלהבותו של ראש המשפחה, הן במשך ימי הלימוד והן במסיבת הסיומים שנערכו במחיצתם, מדי חג במעודו.

[ו] **יום ה', זך באב/"יום כפור קטן" מוקדם:** רבים נוהגים להתענות היום תענית "יום כפור קטן" (השנה: מוקדם), גם אלה שאינם נוהגים כך ביתר ימי "כפור קטן" (קש"ע; אוצר נחמד זך) וכן מנ' סטולין-קרלין (ומנ' בעלז בשטיבל'ך). מנ' צאנז להתענות עד חצות היום ואומ' יוכ"ק, והיו צדיקים שהתענו כל היום. עי' דרחו"ש (ש"ח ד. שפג).

[ז] **בער"ח אלול (והשתא ביו"ק מוקדם) רבים יוצאים להשתטח על הקברות, ומפשפשים במעשיהם מתוך תשובה, תפלה וצדקה.** מנ' ויז'ניץ (א"א יוכ"ק) וטשרנאבל לסיים היום את כל ספר תהלים כולו (בלי הפסק), במנין.

[ח] **ער"ח אלול, היה "יום גדול" בטשרנאבל, יום א' דסליחות בבעלז ויום "י"ג מידות" בצאנז (מנ' בעלז בשם ההקר"א מבעלז זצ"ל).**

[ט] **למען דעת:** שני ביטויים שונים ישנם לתיבת "עדותיך" שבתהלים קיט. בפסוקים שבהם היא נכתבת בוא"ו - יש לבטא עֲדוּתִיךָ, הדל"ת בשוא-נע והוא"ו בחולם-נע (סימן לאותיותיהם: פ"ר ב"ן דמ"ה), ובפסוקים בהם היא כתובה בלא וי"ו, עדתִיךָ, יש לבטא את הד' בחולם-נח, ולומר: עדתִיךָ. יוצא מן הכלל הוא הפסוק: "צוית צדק עדתִיךָ". אע"פ שהוא מקבוצת האות צ' (פר"ץ!), אין החולם נע, אלא נח, ככתוב: עדתִיךָ. אשרי מלמדי-הדרדקי והמורים/ות המפרסמים (בריוזי התפילות) כלל-מסורת זה, לפי שרבים-רבים וחשובים נכשלים בכך >כן יש לאלפם בינה מה בין י'ה'נ'ה (א'ד'נ'י) לבין י'ה'נ'ה (=א'ל'קים). הע' הגהח"ר מאיר מנחם פערל הי"ו.<